

HAYATI SEÇ!

Gençler, yarınlarımız umutlarımız onlar.. Günün eğitim kurumlarındaki öğrencilerin, kendilerine, yakın çevrelerine ve topluma faydalı olabilmelerinde gereken donanım ve becerilere kavuşmalarında yaşadıkları yeri daha iyi koşullara taşımaları için ellerinden gelenin en iyisini yapmaları gerekiyor ve zaman zaman tüm beceriler gerekli olsa da, bazı beceriler daha görünür ve çekici olan diğerleri lehine geride kalabiliyor. İşte, böyle bir beceriye örnek; karar verme sanatıdır.

karar verme becerisi nedir?

Basitçe söylemek gerekirse, bir bireyin tüm olası sonuçları değerlendirerek mevcut tüm seçeneklerin arasından en uygununa yönelmesi ya da süreçte kişisel öncelik ve hızına uyumlandırabileceğini düşündüğü seçeneği seçme becerisidir. Bu özel yetenek, yani en uygulanabilir yolu seçme yeteneği, sayısız başka etmene bağlıdır.

Söz konusu değişkenler, öğrencinin benlik saygısından benzer karar verme anlamlarıyla karşı karşıya kaldığında öğrencinin önceki deneyimlerine kadar değişebilir. Bu etmenlerle öğrencinin karar verme becerisini azaltacak değil güçlendirecek şekilde çalışmak, öğrencinin bir durumu doğru bir şekilde değerlendirmesine, olası sonuçları analiz etmesine ve ardından en uygun, biricik sonucu belirlemesine önemli ölçüde yardımcı olabilir.

Bununla birlikte, bir öğrencinin karar verme becerisini nasıllarla ilişkilendirmeden önce, neden konusunu kapsamlı bir şekilde ele almalıyız. Olan bitenin anlamlandırılmasında zekâ ve kavrayış gibi başka yetelerimizin sadece dahlinin daha çok olduğu görünürken, bir öğrencinin karar verme becerilerini geliştirmenin önemi üzerinde durulmalıdır.

karar verme becerileri öğrenciler için önemli mi?.

Mesleği ne olursa olsun, karar vermenin kişinin hayatında çok önemli bir rol oynadığı köklü bir gerçek olsa da, aynı şey genellikle öğrenciler için söylenmez. Yaygın algı, öğrenmenin ve sıkı çalışmanın bir öğrencinin hayatındaki en kritik rolü oynadığı yönündedir. Karar verme becerileri, bu tür diğer beceriler kadar önemli olarak kıymet bulmaz.

Ancak, salgın hastalığın yaygınlık kazandığı zamanlarında bunun tam tersi bir durumla karşılaşıldı. Dünya ekonomisinin her yerde darbe aldığı ve eğitim kurumlarının hepsinin önemli bir zarar gördüğü bir dönemde, öğrencilerin nasıl kritik kararlar almak zorunda kaldıklarını ve bunun da geleceğini şekillendirdiğine tanıklık ettik.

Dünya hızla değişiyor ve eğitiminde bunun dışında kalmadığı anlaşılıyor, zira artık 90'larda yaşamıyoruz ve öğrencilerin hayatları artık çok daha zorlu bir hale geldi. Her biri farklı bir varış noktası olan, gidebilecekleri çeşitli yollar söz konusu.

Önemli kararlar verme yeteneği, bir öğrencinin hayatında hayati bir rol oynamakta ve bu nedenle öğrencinin karar verme becerisine en az diğer teknik beceriler kadar önem verilmelidir.

karar vermenin öğrenciler için önemli olmasının nedenleri..

Aşağıdakiler, öğrencilerin karar verme becerilerini geliştirme çabalarını haklı çıkaran birkaç nedenden bazılarısıdır:

1. Onları Geleceğe Hazırlar

Öğrencilerin geçmiş seçimlerinden deneyim toplamalarını ve bu deneyimi daha iyi seçimler yapmalarına yardımcı olmak için kullanmalarını sağlar. İnsanlar zihinsel örüntülerle harekete geçerler. Süreçler yahut uyarılar farklılaşsa da karşılaştıkları arasında bir çeşit benzerlik ilişkisi arar ve bulurlar. Öğrenciler, henüz vermedikleri bir karar ile geçmişte vermiş oldukları bir karar arasında yakınlıklar inşa ederler. Geriye dönüp bakmanın yararı ile öğrenciler, düşünce süreçlerini rafine edebilir ve kendileri ve akranları için faydalı olacak şekilde seçimler ve kararlar alabilirler.

İyi ya da kötü yansımalarıyla birlikte hayatlarımızı doğrudan ya da dolaylı yönde etkileyen 30.000'in üzerinde gün içerisinde almak durumunda olduğumuz karar alma süreçleriyle karşılaşırız ve bu durum, öğrenciler için de geçerlidir. Bu kararların bazılarının, öğrencinin veya çevrelerindeki insanların yaşamı üzerinde nadiren kalıcı bir etkisi vardır. Bunlar, önemsiz ve kapsamı açısından sınırlı etkilere sahip olarak görülebilir. Çünkü bu kararların yankıları, her zaman öğrencilerin hayatlarının ötesine geçemeyebilir ve sonuç olarak diğerlerini nadiren etkiler.

Öğrenciler, seçimlerinin kalıcı sonuçlara yol açabileceği durumlarla karşı karşıya kaldıklarında ise, bu tür vakalarla ilgili deneyim eksikliğinden kaynaklı olarak tahminlerin ötesinde beklenmedik yıkıcılıkta sonuçlarla karşılaşabilirler. Sorumluluk duygusunun belirleyiciliğinde alınan kararların oluşumunda takip edilen belli bir çatışma çözme becerisi öğretilerek içselleştirilmiş olsaydı, durumla başa çıkmada işe yarayabilirdi. İdeal ve optimal bir çözüm, dahil olan tüm taraflar dikkate alındıktan ve tüm olası sonuçlar analitik olarak değer bulduktan sonra arzu edilen sonuca bizleri taşır.

2. Sosyal-Duygusal Öğrenme Yetkinliği

Öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimlerine yardımcı olmak için üzerinde çalışmaları icap eden 5 ana temel yeterlilikten oluşan ve yine tüm öğrencilerin ve gençlerin, yalnızca kişisel amaçları için değil; ortak fayda için çalışan sorumlu ve diğerkâm insanlar olarak gelişmeleri için gerekli bilgi ve becerileri edindiği ve uyguladığı öğrenme süreçlerinde öne çıkan temel özellikler aşağıdaki gibidir:

Öz farkındalık
Öz yönetim
Sorumlu Karar Verme
İlişki becerileri
Sosyal Farkındalık

Karar verme, sosyal-duygusal öğrenme süreçlerinin temel kavramlarından biridir. Tüm ahlaki ve etik kaygıların yanı sıra ilgili tüm tarafların çıkarlarını da göz önünde bulundurarak bireylerin olgun seçimler yapmasına olanak tanır.

3. Psikolojik Faydalar

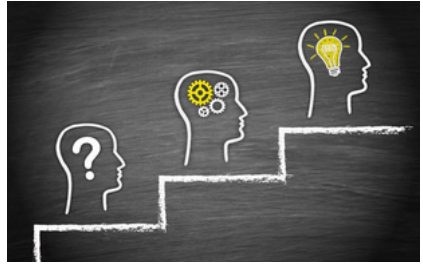
Psikoloji, karar vermeyi, birkaç olası eylem arasından uygulanabilir bir eylemin seçilmesiyle sonuçlanan bilişsel bir süreç olarak görür. Karşılaşılan durumu, bir muhakeme süreci olarak sınıflandırır ve bu alandaki becerinin eksikliğini, kişinin psikososyal kapasitelerini geliştirmede olgunlaşmamışlığının bir belirtisi olarak tanımlar. Bu kapasiteler, eğitim ortamlarında kişinin, akran baskısı gibi dış etkenlere gösterdiği ya da sınırlı kaldığı tepkilerinde vücuda gelir. Bu becerinin gelişmemesi, duygusal küntlüğe ve güven eksikliğine ve kararsızlığa yol açabilir. Tüm bunlar arasındaki bağlantı, Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi olarak bilinen popüler bir psikolojik teori aracılığıyla kolayca açıklanabilir.

Teoriye göre, bireylerin ihtiyaçlarının beş temel düzeyi vardır. Bu seviyelerin kısa bir tanıtımı ve genel bakışı şu şekildedir:

Fizyolojik: Bunlar, yemek, su ve barınma gibi hayatta kalmak için gerekli olan insanların temel biyolojik ihtiyaçlarıdır.

Güvenlik ihtiyaçları: Fizyolojik ihtiyaçlar karşılandıktan sonra, güvenlik ihtiyacı devreye girer. İnsanlar öngörülebilirlik ve düzen ile gelen konforu yaşamak isterler. Bu ihtiyaçlara uygun örnekler, iş güvenliği gibi mali güvenlik ve yasa ve düzenin varlığı üzerinden tanımlanan fiziksel güvenlidir.

Sevgi ve Aidiyet İhtiyacı: Güvenlik ihtiyaçları karşılandıktan sonra, kişi, ait olma ihtiyacına gereksinim duyar, yani bir sosyal grubun parçası olarak kabul edilme ve başkalarıyla belli bir etkileşimin içinde bağlılıklara sahip olma ihtiyacı bilinçli yahut bilinçdışı bir halde devreye girer. Bunun içine, arkadaşlık, yakınlık ve başkalarını kabul etme girerken yine başkalarından ilgi, onay ve kabul görme dahil olur.

Saygı İhtiyaçları: Bu ihtiyaçlar, bireyin başarılı olma ve akranlarına saygı duyma ihtiyacı ile ilgilidir. Bu ihtiyaç birçok kişi tarafından öğrenciler ve gençler için en önemli ihtiyaç olarak kabul edilir.

Kendini gerçekleştirme ihtiyaçları: Maslow'un hiyerarşisindeki beşinci ve son ihtiyaç, kişinin potansiyelini ve hedeflerini gerçekleştirme ve kişisel gelişim arayışıdır.

Tüm bu ihtiyaçlar birbirine bağlıdır ve bir ihtiyaçta ilerleme kaydedilmemesi otomatik olarak künt bir psikolojik gelişimle sonuçlanır. Belirli ayrı beceriler de bu ilerlemeye yardımcı olabilir veya engel olabilir. Karar verme becerisi burada devreye girer; eğer gelişmemişse, beceri eksikliği kararsızlığa ve dolayısıyla saygı sorunlarına yol açabilir. Bu sorunlar daha sonra bir öğrencinin kendini gerçekleştirme düzeyini engelleyebilir ve akranlarının ona gösterebileceği saygı düzeyini sorgulamasına yol açabilir. Bu da onların kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarını karşılayamamalarına yol açar ve kişisel gelişimlerini engeller.

Sonuç olarak, öğrencilere belli bir sorumluluk bilinciyle kararlar almayı öğretmek, onların başarı ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olabilir. Mantık dışı veya dürtüsel kaynaklardan beslenen dışarıdan etkilere açık edimler yerine rasyonel olarak sağlam ve gerekçeli kararlar vermeleri, akranlarının saygısını kazanmalarına, dolayısıyla tanınma ve saygı görme ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olacaktır.

4. Farklı Alanlarda Gelişim Sağlanır

Bir öğrencinin, gerçek dünyayla etkileşiminde yüz yüze kaldığı başa çıkma zorunluluğu hissettiren durumlara hazırlamak için fiziksel, duygusal ve sosyal olarak ilerlemesi gerekebilecek diğer becerilerin geniş bir manzumesi, burada belirleyicidir.

Muhakeme etme, idrak ve analitik düşünme gibi diğer beceriler, bir öğrencinin bir başkasının bakış açısını daha fazla kabul etmesine ve genellikle kendisine yabancı görünen şeyler hakkında daha açık fikirli ve meraklı olmasına yardımcı olur.

Yukarıdaki bölümden de anlaşılacağı gibi, karar verme sanatının diğer kişisel gelişim alanlarına da yansiyabilen etkileri vardır. Beceriye geliştirmenin olumlu etkileri, diğer gelişim alanlarını doğrudan etkilemese de, yukarıda farklı şekillerde karşılaşıldığı gibi beceri eksikliği, şüphesiz, kişinin sosyal ve duygusal gelişimini güdük bırakabilir. Bunun, etkileri bakımından kişinin, yalnızca akademik yaşamından ibaret olmadığı, uzun edimli ve hayatı boyunca karşılaşılabileceği çatışmalara neden olabileceği düşünülebilir.

5. Zihinsel Sağlığı İyileştirir

Öğrenci hayatı, çoğumuzun bildiği gibi telaşlıdır. İyi notlar almanın olağan geriliminin yanı sıra, diğer sorunlar da öğrencilerin, mevcut yeni nesle özgü yüksek düzeyde kaygı yaşamasına neden olur.

Birçok öğrenci için önemli bir gerilim unsuru, karar verememeleri ve eylemsiz kalmalarıdır. Özellikle kararın sonucunun yakın bir gelecekte karşılıklarına çıkması bekleniyorsa mevcut kararsızlık hali, ciddi bir gerilime yol açabilir. Bu sağlıksız duygu-durumu, öğrencinin akademik performansını ve sosyal yaşamını olumsuz manada etkileyebilir. Verili koşullar itibariyle ekran baskısının oluşmasında yadsınmaz bir ortam oluşur; bir öğrencinin kararsızlığı, kabul edilmek için başkalarını memnun etme yönündeki ezici bir ihtiyaçla kişiyi yalnızlaştırır.

Bu, özellikle akran baskısı kişinin sağlığına zarar verebilecek Őeyleri denemeye y6nelirse, olumsuz sonuÇlara yol aÇabilir. Bunun yaygın bir 6rneği, madde ve sigara kullanımı olarak kendini g6sterir.

Kullanıcılarının 6nemli bir kısmı, hik6yelerinin baŐlangıcını, arkadaŐları veya diğer kiŐiler tarafından onları denemeleri iÇin baskılandıklarını hissettikleri tarihe kadar g6t6rebilirler.

Sağlıklı bir d6Őunme s6recinden kaynak alan d6zg6n bir Şekilde gerekŐlendirilerek yapılandırılmıŐ bir karar verme becerisi, 6đrencileri ŐeŐimlerinde daha iddialı ve daha hızlı hale getirebilir. Bu, karar vermenin tipik 6zelliği olan kararsızlığı ortadan kaldırır veya en azından ciddi Şekilde azaltır. Bu, 6đrenciler iÇin 6nemli ve yinelenen bir stres kaynağını ortadan kaldırır ve zihinsel sağlıklarını koruyup geliştirmede yardımcı olabilir.

6đrenciler karar verme becerilerini nasıl geliŐtirebilirler?

6đrencilerin karar verme becerilerini nasıl geliŐtirebileceklerine bir 6rnek, 6đrencileri yetişkinlerin egemen olduğu mevcut bir etkinliğe d6hil etmekten geŐer. Bu paylaŐım, analitik analiz iÇin bir tat almalarına ve bir karar alma s6reciyle karşı karşıya kaldıklarında elveriŐsiz alternatifleri ortadan kaldırmalarına yardımcı olabilir. Yetişkinler, 6đrencilerin daha hızlı 6đrenmelerine ve karar verme becerilerini daha hızlı geliştirmelerine yardımcı olmak iÇin deneyimlerini kullanarak karŐılıklı g6ven temelinde ve kişisel sınırları g6zeterek adeta birer akıl hocası olduklarını kanıtlayabilirler.

Diğer bir yöntem ise; yetişkinlerin bir parçası olmadan sıfırdan yeni bir etkinlik oluşturmaktır. Bu, öğrencilerin akıl yürütme süreçlerini kullanarak düşünme ve karar verme yeteneklerini geliştirmelerine olanak sağlayabilir. Bu sayede zaman geçtikçe değerli deneyimler kazanacaklardır.

Sonuç olarak, öğrenciler, mevcut deneyimlerini düşünce süreçlerini iyileştirmek ve uygulanabilir, olumlu bir sonuca götüren bir yol seçme olasılıkları daha yüksek bir düzeye taşıyabilmek için kullanabilirler. Bu süreç, ortada bir yetişkinin rehberliği yahut deneyimi olmadığı için daha yavaş olsa da, öğrencilerin dış girdi olmadan, kendi benzersiz analitik düşünme süreçlerini geliştirmelerine yol açabilir.

Toparlayacak olursak;

Görüldüğü gibi, eğitim kurumlarında öğrencilere belli bir sorumluluk ilişkisi dâhilinde karar vermeyi öğretme hali, gün geçtikçe ihtiyacının güçlü bir şekilde hissedildiği bir durum olarak karşımıza çıkmakta ve yukarıda belirtilen nedenler, bu çok önemli becerinin gelişimini kolaylaştırmak için uygun bir yöntem oluşturma gereğini haklı çıkarmaktadır.

Eğitim kurumları, öğrencilerini gelecekteki zorluklarla daha iyi başa çıkabilmeleri ve yetişkinliğe taşıyacak becerileri geliştirebilmeleri için en erken zamanda sosyal-duygusal öğrenme süreçlerini göz önünde tutarak alet çantalarını zengin tutmalı, müfredatlarında tüm bu kavramlara yer vermelidirler.

Öğretmenler, eğitimciler ve veliler, öğrencilerin yalnızca kendileri için değil, aynı zamanda alınacak kararla doğrudan ilgili diğer insanlar için de belli olumlu sonuçları olacak kararların alınmasında yardımcı olabilirler, yol gösterebilirler.

Bununla birlikte, öğrencinin bir kararda söz sahibi olmasına izin verilen özgürlük derecesi, öğrencinin yaşına ve kararın ne kadar etkili olabileceğine bağlı olmalıdır. Yakın çevresindeki eğitici yahut bakım veren sıfatıyla bulunan yetişkinler, öğrencinin güvenliğini ve esenliğini sağlamak için gerektiğinde müdahale edebilmelidir. Müdahalenin ne zaman bir zorunluluk haline geleceğinin sınırını çizmek de özgürlük kavramının tanımıyla ilgilidir.

Unutulmamalıdır ki; ancak ve ancak seçimlerimizin, korkularımızdan arı, umutlarımızı yansıttığı zamanlarda özgür olabilir ve yanlış zamanlarda dahi doğru kararlar alabiliriz.

